

טו:

בוּרְיָ, לשון עמיות כמו והעצט תעצטנו (דברים טו) צמסכת גיטין (דף לו.): **בּוּרְיָמִי** נדהמא. צככרות לחס עשריס לחס שעוריס (מלס ז ד) מתרגמינן עשרין טולמין לתמא: **לְרוּחַ מִשְׁפָּט**. לשופטים את רוחן יהיה לעטרה: דן את יצרו. כופהו לשז צמשוזה:

וּמִתְגַּבֵּר עַל יצרו. אינו הולך אחריו לעצור עצירה: **שִׁמְשִׁימִין בּוּי**.

והיינו שעה שעושין [שנעסיס שעוריס] לפתוח^ל דלתות צהשכמה ולאתר [סס עד] זמן נעילתו: גם אֵלֶּה, אלו^ל הרשעים הנידונין צגיהנס: ביין שגו. כלומר אף הס עשו כהס^ל

לפיכך דנס: פקו פִּלְיִיֶּה. לגיהנס נספטו: אֵלֶי אֵלֶי לָמָּה עֹבְתָנִי. צנזמור אילת השמר הוא: עַל אֹנֶם, [אע"פ] שאני צאה אלו מאלִי אונס הוא: הצי"ה מחרב נפשי. צלותו מזמור הוא: אמתה שֶׁ בַּת פִּרְעֹה, ומשלח את אממה ומקסה (שמות ז): בשיני רשעים.

עוג מלך הכשן צמס' צרכות פרק ה'רואה (דף נד:)^ל שעקר הר צר ג' פרסה להשליכו על ישראל ונתנו על ראשו ושלח הקצ"ה נמליס ונקצוהו ונכנס צולארו צקס לשומטו ונשמרצו

סיניו לכאן ולכאן]: אֵל תקרי שברת אֵלֶּה שרבבת גרסינן. ומסיני^ל רשעים נפיק להאי דרסה דליכמוצ קרא וסן רשע אלא י' דסיני וי"ס דרשעים הרי שסיס: וְלֹא דבר שחוצין במלכות. ציין הצית שהוא צאמצע של עולם כלאמרי

צסדר יומא (דף נד:)^ל אכן שמה שממנה נשמת העולם: מבית אביה לַמִּדֶּה. שמעה המינוקות אומריס כן: וימרוד. צמלך שהימה שעמו

בַּחצֵר בֵּית הַמֶּלֶךְ הפנימית א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה^ל אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמוזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר^ל הצילה

ברלי ובוטץ. פי' עשירים ודלים: עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי וגו': שערה שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמרה מרת הדין לפני הקב"ה כו'. א"ל רבה בר אבבה לאליהו כמאן חזא אסתר דעבדא הכי א"ל ככולהו תנאי וככולהו אמוראי.

תורה אור השלם

א) ביום ההוא יהיה יי צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו: [ושעה כה, ח]

ב) ולרוח משפט לי'ושב על המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה: [ושעה כה, ו]

ג) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו פהן וגביא שגו בשכר נבלעו מן הנין תעו מן השכר שגו בראה פקו פלילה: [ושעה כה, ו]

ד) ולא תהיה זאת לך לפוקה ולמכשול לב לאדני ולשפך דם חנם ולהושיע אדני לו והיטב יי לאדני וזכרת את אמתך: [שמואל א' כה, לא]

ה) ובי יצאו אנשים וגנפו אישה הרה ויצאו וצדיה ולא יהיה אסון ענוש יענוש פאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: [שמות כא, כב]

ו) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמד בַּחצֵר בֵּית הַמֶּלֶךְ הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על פסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית: [אסתר ה, א] ז) אלי אלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאנתי: [תהלים כב, ב]

ח) הצילה מתרב נפשי מיד קלב ויחיתי: [תהלים כב, כא]

ט) הושיעני מפי אריה ומקדני רמים עניתני: [תהלים כב, כב]

י) ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עמדת בַּחצֵר נשאה חן בעיניו וישט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט: [אסתר ה, ב]

כ) קוקה יי הושיעני אלחי כי הבית את כל איבי לחי שני רשעים שפרת: [תהלים ג, ח]

ל) ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בַּשָּׂתֶה עד חצי המלכות ונתן לך: [אסתר ה, ג]

מ) ויתאמר אסתר אם

על המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו: [אסתר ה, ד] נ) יהי שלחנם לפניהם לפח ולשלומים למוקש: [תהלים סט, כג] ס) אם רעב שנאך האכלהו לחם ואם צמא השקהו מים: [משלי כה, כא] ז) לפני שָׂכָר גֹּאֲזִין ולפני כְּשָׁלוֹן בָּהֶר רוח: [משלי טו, יח] פ) בַּחֲנוּם אִשִּׁית אֶת מִשְׁתֵּיהֶם וְהִשְׁפִּיתִים לַמֶּשֶׁן יַעֲלוּ וישנו שנת עולם ולא יקיצו ואם יי: [יחזק נא, לפ] צ) וַיִּסְפָּר לָהֶם הַמֶּן אֶת כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרַב בָּנָיו וְאֵת כָּל אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הֵמָּה וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוֹ עַל הַשָּׂרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: [אסתר ה, יא] ק) שְׁבָעִים פִּלָּתֹם נִשְׁפְּרוּ וְרַעֲבִים תָּדְלוּ עַד עֶקְרָה לָדָה שְׁבָעָה וַרְבַּת בָּנִים אִמְלָלָה: [שמואל א' ב, ח] ר) פִּלְיָלָה הָיְתָה נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהַבִּיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת דְּבָרֵי הַמָּיִם וַיְהִי וַיִּקְרְאוּ לַפָּנִי הַמֶּלֶךְ: [אסתר ג, א] ש) וַיִּמְצָא כְּתוֹב אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדְּכִי עַל בִּתְנָא וְתַרְשֵׁי שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרֵי הַסֵּף אֲשֶׁר בָּקְשׁוּ לְשַׁלַּח יְדֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ: [אסתר ג, ב]

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

מללמת: שידא מצוי לה. אולי תוכל להכשילו צסוס דצר לפני המלך: ירגיש הקב"ה. שאף אני מקרצת שונאיהן של ישראל אי נמי ירגיש שאני צריכה להמניף רשע זה ולולול צכצודי: שיהרג הוא ודיא. שיחשדני המלך ממנו ויהרוג את שנינו [ג"א^ל] וכי גזרי גזירה ומית מד

מינייהו צטלי הגזירה^ל: מלך הפכפך היה. וחוזר דציצורו אמרה שמא אוכל לפתותו ולהורגו ואס לא יסא מזומן מעצור השעה ויחזור צו: בחומם אשית את משתיהם. על צלצלר וסיעתו נאמר צסוצס מן המלחמה שדריש וכושס היו צרין על צצל ונלמן צלצלר אותו היום והיו עייפיס וחמיס וישצו לשמות ונשמכרו וצאותו היום נהרג^ל ואף אסתר אמרה מתוך משתיהן של רשעים צאה להס פורענות: שבעים בלחם נשכרו. יומתן מרגס על ציו של המן: שנת מלכו של עילם. דוגמא^ל ויקן כישן ה' (תהלים עח) לנקוס נקמתו: נדרו עליונים. שהיו מלאכיס מצהילים אותו כל הלילה ואמרו לו כפוי טוצה שלס טוצה למי שעשאה לשון מורי^ל. ויש אומריס [נדדו עליונים] כדי שירצו צמתוניס לצקס על הדצר: מאי דקמן דומינתיה. כלומר מה זאת הצאה לפני עכשיו דצר חדס כזה: כתוב. משמע שהיה^ל כתוב מחדס כתב משמע מעיקרא וימלא כתוב ספר זכרון לפניו אסר הגיד מרדכי: שמשי

רבונו של עולם מה נשתנו אלו מאלו^ל אמר לה הקדוש ברוך הוא ישראל עסקו בתורה אומות העולם לא עסקו בתורה אמר ליה^ל גם אלה ביין שגו ובשכר תעו פקו פלילה אין פקו אלא גיהנם שנאמר^ל ולא תהיה זאת לך לפוקה ואין פלילה אלא דיינין שנאמר^ל ונתן בפלילים.^ל **ותעמד** **בַּחצֵר בֵּית הַמֶּלֶךְ** הפנימית א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה^ל אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמוזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר^ל הצילה

מחרב נפשי מיד כלב יחידתי חזרה וקראתו אריה שנאמר^ל הושיעני מפי אריה^ל ויהי כראות המלך את אסתר המלכה אמר רבי יוחנן ג' מלאכי השרת נודמנו לה באותה שעה אחד שהגביה את צוארה ואחד שמשך חוט של חסד עליה ואחד שמתח את השרביט וכמה אמר רבי ירמיה שתי אמות היה והעמידו על שתיים עשרה ואמרי לה על שש עשרה ואמרי לה על עשרים וארבע במתניתא תנא על ששים^ל וכן אתה מוצא באמתה של בת פרעה וכן אתה מוצא בשיני רשעים דכתיב^ל שיני רשעים שברת ואמר ריש לקיש^ל אל תקרי שברת אלא שריבבת^ל . רבה בר עופרן אמר משום ר"א ששמע מרבו ורבו מרבו מאתים^ל ויאמר לה המלך לאסתר^ל המלכה מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש" חצי המלכות ולא כל המלכות ולא דבר שחוצין למלכות^ל ומאי ניהו בנין בית המקדש^ל יבא המלך והמן אל המשתה ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן ר"א אומר פחים טמנה לו שנאמר^ל יהי שלחנם לפניהם לפח ר' יהושע אומר מבית אביה למדה שנאמר^ל אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' ר"מ אומר כדי שלא יטול עצה וימרוד ר' יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית ר' נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל אחות יש לנו בבית המלך ויסיוחו דעתן מן הרחמים ר' יוסי אומר כדי שידא מצוי לה בכל עת ר"ש בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו גם רבי יהושע בן קרחה אומר אסביר לו פנים כדי שיהרג הוא והיא רבן גמליאל אומר מלך הפכפכן היה אמר רבי גמליאל^ל עדיין צריכין אנו למודעי דתניא ר' אליעזר^ל המודעי אומר קנאתו במלך קנאתו בשרים רבה אמר^ל לפני שבר גאון אביי ורבא דאמרי תרווייהו^ל בחומם אשית את משתיהם וגו' אשכחיה רבה בר אבבה לאליהו א"ל כמאן חזיא אסתר ועבדא הכי א"ל ככולהו תנאי וככולהו אמוראי

ויוספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו וכמה רוב בניו אמר רב ל' עשרה מתו ועשרה נתלו ועשרה מחזרין על הפתחים ורבנן אמרי אותן שמחזרין על הפתחים שבעים הויא דכתיב^ל שבעים בלחם נשכרו אל תקרי שבעים אלא שבעים ורמי בר אבא אמר כולן מאתים ושמונה הוו שנאמר ורוב בניו^ל ורוב בגימטריא מאתן וארביסר הוו . אמר רב נחמן בר יצחק ורב כתיב. ^ל בלילה ההוא נדדה שנת המלך אמר רבי תנחום נדדה שנת מלכו של עולם ורבנן אמרי נדרו עליונים נדרו תחתונים רבא אמר שנת המלך אחשורוש ממש נפלה ליה מילתא בדעתיה אמר מאי דקמן דזמינתיה אסתר להמן^ל דלמא עצה קא שקלי עילויה דההוא גברא למקטליה הדר אמר אי הכי לא הוה גברא דרחים לי דהוה מודע לי הדר אמר דלמא איכא איניש דעבד בי טיבותא ולא פרעתיה משום הכי מימנעי אינשי ולא מגלו לי מיד^ל ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים מלמד שנקראים מאיליהן^ל וימצא כתוב כתב מבעי ליה מלמד

ששמישי

מהרש"א בח"ה: [7 צ"ל אמר לה, וכ"ה כהוגן בכת"י ובסנהדרין [עיי"ש ברש"י] (דק"ס), ועי' אות הקודם: [8 בדפו"י שרבבת, וכמו ברש"י ותוס': [9 [צ"ל המלך מה לך אסתר המלכה ומהו [גליון: [10 צ"ל וינתן לך (רש"י): [11 בעי' וברשי' הגי' במלכות (רש"י), וכ"ה בכת"י: [12 צ"ל אלעזר (דק"ס), וכ"ה בדפו"י: [13 בעי' נוסף ורוב בגימטריא הכי הוי הא ורוב בגימטריא וכו' (וכע"ז בכת"י): [14 בכת"י ובעי' נוסף בהדאי: [15 בדפו"ר איתא שעושין שיעורין לפתח דלתות בהשכמה ולאחר זמן נעילתו: [16 נדצ"ל כאלו הרשעים (באה"מ): [17 ברשי' שבעי' הגי' כלומר אם אני עושה בהם דין גם הם הרשיעו לכך הם נדוניים: [18 ס"א (גליון), כ"ה בדפו"ר אלא שנשמט בדפוסים המאוחרים ע"י הצענוור ובדפו"ח החזירוהו למקומו (דק"ס): [19 צ"ל ומשני רשעים וכו' אלא י' דשני (חסר י', רש"י): [20 נוסח זה ליתא בכת"י ובכל הדפו"י והוסיפוהו בדפוסים המאוחרים ע"פ רש"י שבעי': [21 ברשי' שבעי' דוגמתו: [22 בכת"י משמע היום היה כתוב מחדש כתב וכו' וימצא בכספר כתב זכרון אשר הגיד מרדכי: [23 עי' לעיל ע"א הגו"צ אות ל:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [סנהדרין קיא: ע"ט כמה שינויס וצפרש"י סס], (3 [ר"ה דף יז:], (ג סוטה יב:, (7 גרכות נד: סוטה יג:, (8 כע"ז צב. שבת נה: ב"ב י: חולין צב. (רש"ש), (1 [סוף תענית כט ע"א], (11 עי' דניאל ה וברש"י שם פסוק א, (12 וכע"ז איתא בילקוט"ש ע"ש, (13 [ועי' תוס' צ"צ ח: ד"ה דין].

הגהות הב"ח

א) גמ' עבדא דמזדן טעומי דבהמא ואמר ר' אלעזר אמר ר' מנינא כנ"ל ומינות וכל זה אינו שזה לי מלמד וכו' אמר כל זה אינו שזה לי נמחק^ל: (3) שם משיי מלחמה אלו נושאין:

גליון הש"ס

גמ' רבה בר עופרן. ע"ל י ע"צ מד"ה רצה: שם אמר רבנ"י ורב כתיב. כעין זה יומא לח ע"צ ודף עה ע"צ:

ליקוטי רש"י

ביום ההוא. כהנס הפושטים. יהיה ה' צבאות לעטרת צבי. לצדיקים הנשלטים צה [ושעה כה, ח]. יבולל לב. למי שעושין צנינו אף על פי שמתגאה. בשירים. שרייס שאין נחשצין כך אינו משז צנינו ואינו מתגאה. ולרוח משפט. שופט את רוחו. הדין את יצרו. שרודה צלור. שטעט צלור וחוזר צמשוזה מן העצירה שעבר. המתגבר על יצרו. מתגבר "צלור" מרגיז יצר טוצז אל הרע אס הילך הרע אמר לו עשה עצמה זו לא דיו שנמנע מן העצירה אלא הולך ועושה מזה ומתגבר עדיף מרודה. שערה. אלו חמי כנסיות. מה נשתנו אלו מאלו. שס צהס מדות הללו מן השלר [סנהדרין קיא:]. גם אלה. יושבי משפט ומשיני מלחמה שגדלו הזה כלומר טוביס ומסופס צנהן ציין שגו כי עמה אין טוצ צהס. [ושעה שם, ח]. ונתן בפללים. על פי הדיינים [שמות כא, כב]. באמתה של בת פרעה. ידה, שנשמרצנה אממה אמנה הרצה [שם ב, ח]. [המשך בדף טז.]

הגהות וצייונים

א) בסנהדרין זה הירודה את יצרו, וכ"ה כאן בקצת כת"י: [3 צ"ל ליושב (רש"י): [4 "אמר לה הקב"ה וכו' לא עסקו בתורה" ליתא בכת"י ובכל הדפו"י, (ואיני יודע מי הוסיפו בדפוסים המאוחרים דמלשון זה משמע דרק אוה"ע אין להם עטרה והא קאמר יכול לכל ת"ל לשאר עמו למי שמשים וכו' ולדן את יצרו וכו', דק"ס), אולם עי' מהרש"א בח"ה: [7 צ"ל אמר לה, וכ"ה כהוגן בכת"י ובסנהדרין [עיי"ש ברש"י] (דק"ס), ועי' אות הקודם: [8 בדפו"י שרבבת, וכמו ברש"י ותוס': [9 [צ"ל המלך מה לך אסתר המלכה ומהו [גליון: [10 צ"ל וינתן לך (רש"י): [11 בעי' וברשי' הגי' במלכות (רש"י), וכ"ה בכת"י: [12 צ"ל אלעזר (דק"ס), וכ"ה בדפו"י: [13 בעי' נוסף ורוב בגימטריא הכי הוי הא ורוב בגימטריא וכו' (וכע"ז בכת"י): [14 בכת"י ובעי' נוסף בהדאי: [15 בדפו"ר איתא שעושין שיעורין לפתח דלתות בהשכמה ולאחר זמן נעילתו: [16 נדצ"ל כאלו הרשעים (באה"מ): [17 ברשי' שבעי' הגי' כלומר אם אני עושה בהם דין גם הם הרשיעו לכך הם נדוניים: [18 ס"א (גליון), כ"ה בדפו"ר אלא שנשמט בדפוסים המאוחרים ע"י הצענוור ובדפו"ח החזירוהו למקומו (דק"ס): [19 צ"ל ומשני רשעים וכו' אלא י' דשני (חסר י', רש"י): [20 נוסח זה ליתא בכת"י ובכל הדפו"י והוסיפוהו בדפוסים המאוחרים ע"פ רש"י שבעי': [21 ברשי' שבעי' דוגמתו: [22 בכת"י משמע היום היה כתוב מחדש כתב וכו' וימצא בכספר כתב זכרון אשר הגיד מרדכי: [23 עי' לעיל ע"א הגו"צ אות ל: